

De Herald

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 19 Juli 1896. N°. 969.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WOENSEN, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van Hefdegeven en Verlagen van Verzeningen 10 Ct. p. regel.

„Gelijk een beelden eieren vergadert, maar broedt ze niet uit.“

Gelijk een veldhoen eieren vergadert, maar broedt ze niet uit, alzo is hij, die rijkdom vergadert, doch niet met recht; in de heilzamer dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste eed dwaas zijn. Jeremia 17:11.

Het nest met eieren vullen, en ze toch niet uitbroeden, is het tekenachtige beeld waarin de profet Jeremia de gedachteeloosheid en het gemis aan ernst in zijn volk bestraft.

Zelf past hij het allereerst toe op den man van het geld, die er jaren lang rusteloos op uit is, om maar geld en altoos weer geld te vergaderen, en als ge zoo wilt met die zilveren en gouden eieren zijn schatkamer te vullen, maar die nooit aan het uitbroeden van zijn geld toekomt.

Het ei schijnt althans levenloos, maar het uitgebroede kiekje heeft vleugels en tiert. En zoo ook is het stomme goud en zilver dat ge opeenhoopt een doode macht, en de vraag is maar, wat ge nu met dit geld doen zult, en hoe ge dit geld in een levende, levenwekkende macht zult omzetten.

Daar streft althans naar wie nog bij zijn leven door schenking, of ook bij testament tegen dat hij sterft, zijn goed en geld beschikt voor kerk of armen, in de stille verwachting, dat deswege zijn loon groot zal zijn bij zijnen Vader die in de hemelen is.

Daar wordt evenzo naar gestreefd door de geldmannen in Engeland en Amerika, die kolossale sommen, soms van twee, drie, vier, miljoen tegelijk beschikbaar stellen voor de stichting van vrije hoogeschoolen, sterrenwachten of hospitalen.

Daarop is het oog gericht van eenieder, die het vele of het weinige dat hij kan ophouden, besteedt om schamele en verhorrende armoede, wat de Fransen noemen de *pauvres honteux*, bij te staan.

Ja, daarop wordt gemikt door alle man en vrouw, die jaar na jaar een meetellend deel van hun inkomen voor allerlei scholen, stichtingen, inrichtingen, verenigingen, geestescheppen of maatschappijen uitgeven, die de kerk, of de wetenschap, of de kunst, of de philanthropie, of het onderwijs, of de zending in het gevele komen en steunen.

Dat alles toch is omzetting van het brute geld in een geestelijke macht. Uit de schaal van kalk of metaal iets doen voortkomen dat leeft en vleugels heeft.

Niet maar eieren vergaderen, maar de eieren uitbroeden.

Naar geld grijpen en geld bijeenstapelen niet als doel, maar als middel, en met dat middel afgaan op het hoogste doel, dat door het geld moet bereikt worden.

Maar natuurlijk was aldus op de meest tastbare wijze aan het geld uitkomst, geldt juist evenzo van alle schat, die men bijeenvergadert, en die men niet gebruikt noch aanwendt tot een hoogste doel.

Ten deele zat die zelfzuchtige geest er zelfs bij onze vaderen in, wat hun huislijk leven aangaat.

Een pronkruim met veel rijke en schoone meubelen, maar waar zoo goed als nooit iemand in mocht komen.

Een linnenkast, op alle planken, hoog tot aan de volgende plank, volgestapeld met kostbaar, glanzend, liefst gedamascéerd linnen, maar met linnen dat nooit gebruikt werd, en dat men in een enkele provincie, als nooit gebruikt, dus nooit liet wasschen, zodat het den oorspronkelijken tint van het weefgetouw hield.

Van het kostbaarste porcelain soms kasten vol, maar bijna niet eens anders doel, dan om het te hebben. Gebruik kon tot broken leiden, en dat gevaar moest afgewend.

Niet vreemd zelfs is het in een welvarend gezin een boekenrek of boekenkast met glazen deur er voor te vinden, volgestapeld met fraai gebonden boeken, maar die den bezitter steeds den rug toekeren en nooit het aangezicht. Die boeken heeft hij, maar ze lezen, of ook maar inzien, doet hij niet.

En op die wijs vergaderden onze ouden, en vergadert nog menig burger van Nederland, in den vorm van huisraad, van sieraad, van boeken of van schilderijen heel een schat, waarvoor heel wat betaald is, maar zonder dat er feitelijk iets anders mee gedaan werd of wordt, dan pronken.

De gelukkige bezitter of bezitster kan dan zoo bij zich zelf denken: „Dat alles berit ik. Dat alles is het mijne.“ In dat besef kan hij zich rijk droomen. Maar tot het uitbroeden van de saamvergaderde eieren kwam het ook in dat huiselijke nest niet.

En toch, ook hiermee is op verre na nog niet alles gezegd.

Niet hooger toch dan het geld van de lade of het linnen en het porcelain in de kast, staat ons persoonlijk bezit, de schat van ons hart of van onzen geest, de rijkdom van ons hoofd in talent, in hetgeen we aanleerden en ervoeren, de macht en invloed waarover we beschikken door onze afkomst, ons ambt of onze sociale positie.

Heel onze opvoeding en opleiding is er ook op gericht om „eieren te vergaderen.“ We worden onderwezen in allerlei vakken van kennis en kunst en vaardigheid. Onze natuurlijke aanleg komt tot ontwikkeling. En meest door de ervaring en de beoefening van het leven wordt geest en hart op allerlei manier rijk en verrijkt.

Zoo vormt zich ons karakter. Zoo komen we tot zekere wijsheid. We worden tot allerlei bekwaam en in staat.

En als nu maar de electriciteit waarmee de batterij van hoofd en hart geladen is, gericht werd op een edel doel, en op dat doel afging, zou metterdaad ons leven, rijk als het is, ook rijker vrucht dragen.

We zouden niet alleen eieren vergaderen, maar er zou ook iets worden uitgebroed.

Doch ook hier iets weer dezelfde zonde in. Men wil wel knap en kundig en geleerd zijn, om er mee te pronken en geëerd en gevierd te worden.

Maar als het er op aankomt om zijn talent te besteden, om met hetgeen men weet te woekeren, om vrucht voor een hoogste geestelijk doel af te werpen, dan dienst men terug voor de inspanning, of mist de veerkracht, die tot werken uitdrijft.

En het einde is, dat o. zoo menig rijk hoofd en energiek hart wegsterft, zonder dat het uitgebroede achterblijft.

De pracht-eieren, die hij allengs vergadert had, worden ten leste stuk gestooten, en wat er in verborgen was, wordt verdorven.

Ja, zelfs op heilig terrein neemt ge telkens hetzelfde verschijnsel waar.

Of wat zijn er niet tal van mannen en vrouwen, die door de wonder genade hun Gods tot de kennis der waarheid kwamen, en die toch nooit iets anders met het licht der kennis deden dan *er zelf in wandelen*.

Dan heetten ze te belijden, maar feitelijk beleden ze nooit.

Het licht dat hun ontstoken was ging onder de korenmaat.

En al hun innerlijke genieting was, bij zich zelf te weten, en zoo nu en dan aan anderen meer te laten voelen dan te laten merken, dat humer al die kennis van de Schrift en al die kennis van de uitgelegde en welgeoordeelde waarheid was.

Maar onderwezen hebben ze er geen, met hun licht bestraald niemand. En als ze straks ten grave dalen, gaat niet hen al deze kennis te loor.

Soms zelfs ziet ge, dat God een hart geestelijk verrijkt met veel geestelijk sieraad, van rijke ervaring, van aangename lieflijkheid, van gave des gebeds en van zielezinnige toespraak, en dat toch ook al deze geestelijke schat jaar in, jaar uit, bezeten wordt zonder dat er vrucht van komt.

Kostelijke eieren, maar die nooit uitgebroed worden.

Geestelijke talenten, maar waarmee nooit wordt gewoekerd.

En dit nu juist maakt de tegenstelling tusschen de opvatting van ons leven als een zaak van *spel* en als een zaak van *ernst*.

Al wie eieren als een stoffelijken schat, of een geleerden schat, of een geestelijken schat bijeenvergadert, alleen maar om ze in het nest te zien liggen, rijk in het bezit er van te zijn, en er voor zichzelf en bij anderen mee te pronken, verspeelt zijn leven.

Want pronken is spelen. Spelen is zijn eigen geest of spelen voor het oog en oor van anderen.

Gelijk de veldheer onderscheidt tusschen een spiegelgevecht en een ernstigen veldslag, zoo ook is het hier.

Bij een spiegelgevecht dan is er een parade, een vertoon van macht, een beproeven wat men wel zou kunnen. Maar geen schot wordt afgevuurd met het wezenlijk doel, om te treffen.

Eerst als het op den werkelijken veldslag, op het ernstige gevecht aankomt, dan heeft al dat vertoon uit.

winend en met lauweren gekroond uit den strijd weerkomen, heeft die veldheer niet maar eieren vergadert, maar de eieren uitgebroed.

En zoo nu ook is het in het leven van den Christen, als de belijder van den Christus diep van den ernst des levens doordrongen is.

Dan toch voelt ook hij zich in den strijd des levens een *krijgsknecht des Heeren*.

Voor dien heiligen krijg oefende hij zich van der jeugd aan. Voor dien heiligen krijg vergaderde hij wapentuig tot den aanval en wapentuig tot verweer.

En alle bezit, dat het zijne werd, bezit van geld of goed, bezit van kracht of gezondheid, bezit van tijd of invloed, bezit van kennis en wetenschap, bezit van talent of genie, bezit van wijsheid of praktische ervaring, bezit van geestelijke bevinging of gave van het hart, het is hem alles slechts *middel*, en dat wel zulk een middel, dat (en elken) levensdag en eens als uitkomst van heel zijn leven op aarde, aangewend en gebruikt moet worden voor de zake zijns Heeren en voor de glorie zijns Gods.

„Uw Naam worde geheiligd“ betekent naar luid van den Catechismus dat we *ons levens rechten en sturen* zullen.

En juist aan dat *rechten en sturen* van ons leven wordt de *ernst* waarmee ge de u toebedeelde eieren uitbroedt, door God en zijn heiligen gekend.

Uit de Perg.

Het Gereformeerd Volksblad geeft, naar aanleiding van Bedums klacht, het volgende te lezen:

Nog enkele weken slechts en de generale Synode te Middelburg zal zich o. v. v. voor den hoogst ernstig protest zien geplaatst, indien deputaten voor het verband tusschen de kerken en de theologische faculteit aan de Vrije Universiteit althans meenen geproven te zijn, het bij hen ingeleverde protest van den kerkeraad van Bedum bij de Synode te spreke te brengen. Wij wenschen over deze prelatie kwestie of de vraag wier bevestiging door de Synode, voor iets van den inhoud van den protestbrief zelf kan of mag behandelde worden, eerst moet geschieden, — ons thans niet uit te spreken.

Alleen een enkel woord over de betwisten en over den protestant, hier den kerkeraad van Bedum. Om met dezen laatste te beginnen. Wij kunnen niet genoeg onze smart in woorden weergeven over deze daad van Bedums kerkeraad. Of die kerkeraad dan niet formeel in zijn volk recht is? En of wij dan liever zouden willen hebben, dat de kerkeraad, in stede van te komen met zijn protest ter plaatse waar het zijns inziens behoort, op de wijze van anderen, een groot en luid geschreeuw in de kerken had aangeheven, zonder dat men het kind of de klacht bij haar waren naam noemt? Stellig niet, waarde lezers.

Al dat elan in de lucht, dat schermen met woorden, dat napaaten van anderen, dat op den klank van anderen zeggen voetschoten afgaan, die voorwende angst voor de zuiverheid der leer, zonder zelf veel den nadruk in eigen kerk te leggen, op het leven naar en den wandel in de leer ten gevolge van welk verzuim vol gemeentelijken leven veel meer op een half-pelagisch labadistisch leven gelekt, dan op een Gereformeerd Gods zalig Christelijk leven voor het aangezicht des Heeren, al zijt dit al doch veel meer schade aan de zuivere waarheid onder belijders dan de doorwochte studie en de tot nadenken prikkelende gedachte-rekenen en gedachtenstroom van de des geheeten Conventionele-Kuyperiaansche school.

Wij mogen niet overleiden over lemans hand, allerniet onbillijk of onrechtvaardig. Maar dikwerf dringt zich tegenwoordig de gedachte aan ons op, dat vele menschen minder luidruchtig merkbaar aan hunne anti-herautilaanse vooroordeelen zouden geven, indien zij zelve, en dit mag toch allerniet van voorgangers en dienaren des Woords met goed recht gedacht worden, wat meer studie maakten van de zaken in geschied en ook op dit punt, ik zeg nu niet in de Herald, maar de oude schrijvers, om niet een enkele groep, doch al de verschillende nuances van de oude schrijvers gingen lezen, de discussie zooveel als de subas.

Wij zeggen niet, dat iemand hier toe algemeen verplicht is, want geloof mij, wij kunnen zeer goed buiten de lecture van die oude vaderen zalig worden. Geen vergoeding van menschen in een eenig ding, ook geen oude schrijversvergoding. Wij zeggen alleen, al wie tegenwoordig roeping gevoelt om te getuigen tegen allerlei door hem vermenende dwalingen en kettersijen, al wie die rueping thans tijdig en ontijdig naagt en hierdoor de gemeenten van velen verontvult, hij is ten laatste verplicht, om vóór alle dingen, een eenig verzuim, dat hij op zijn lippen komt, al die oude schrijvers te lezen en te bestuderen.

En al wie dit verzuim, dat de moeite dezer geestelijke inspanning spaart, anderen napaat en in soortgelijke oppervlakkigheden wandelt, bederft niet slechts veel voor ons kerkelijk en geestelijk leven, maar handelt bovendien zelf in eigen persoon in strijd met de waarheid.

Wij komen thans terug tot Bedums kerkeraad. Deze raad heeft blijkbaar de moeite des ernstigen onderzoekes zich getoet, wij zeggen niet van het lezen van de oude schrijvers, dat kan hier buiten aanmerking blijven. Maar de moeite zich geven van het onderzoek in verschillende theologische, dech, meer wetenschappelijke, deels meer populaire werken van Prof. Dr. A. Kuyper.

Wie het afschrift van bovenbedoeld heraan in de Herald heeft gelezen, zal ongetwijfeld dezen indruk wel met ons ontvangen hebben.

Slechts hebben wij dan ook — de kerkeraad van Bedum houde ons dit ten goede — hierover maar eene bedenking aan zijn adres.

De bedenking nl. tegen zijn oordeelen en veroordeelen van de beginselen en de methode der dus gehoeven, welkebede encyclopaedie.

Zie, hiervan heeft de kerkeraad van Bedum, zoo min als die van Rotterdam, wel te verstaan als kerkeraad geen verstand.

Bijna hadden wij gezegd: al wat die encyclopaedie bevat ligt boven het bereik van niet letterkundige menschen. En zeker durven wij dit zeggen van den inhoud van het tweede deel. Daar begrijpt een niet wetenschappelijk onderlegde onderling of diaken, met hoever gezond verstand begaafd, niets van. En reeds dit is een zoo onover element in het eventueel zich te ontsluiten debat over meergenoemde bewaaren, dat hierdoor alleen reeds de discussie groot gevaar loopt kan op een geheel verkeerd wissel gezet te worden.

Nu men te Bedum eenmaal groots en ernstige conscientiebewaaren had tegen den nieuwen keer der kerkelijke richting en dit herwa, voor een deel encyclopaedisch-wetenschappelijk van aard, voor een ander deel louter dogmatisch-praktisch van aard is, moest Bedums kerkeraad onze inziens met broeder Dr. Kuyper eens te spreken over de betekenissen en kracht van den Heiligen Doop; de eeuwige rechtvaardigmaking; de onmiddellijke wedergeboorte en zooveel meer. Wij zeggen niet, dat deze laatste dingen reeds onder direct bereik liggen van alle gewone kerkeraadsleden. Doch in ieder geval, daar kan ieder gewoon mensch onder de verlichting des Heiligen Geestes, met inspanning des verstands wel iets achter leeren kijken. Hiervoor behoeft men geen studie aan eenen inrichting van hooger onderwijs. Wij kunnen wel oordeelen en diakenen, met wie Dr. Kuyper met pleister over deze dingen zou willen redeneeren.

Helmus, deze onzes inziens juiste onderscheiding tusschen wetenschap en dogmatische leeruitdrukking, heeft de kerkeraad van Bedum blijkbaar over het hoofd gezien. Hieruit is niets dan meerdere verwarring te dachten.

Toch zij het ons vergund hierbij nog iets in 't midden te brengen. Toen wij met groote aandacht de Herald-copie van den bewaarden kerkeraad lazen, kwam onwillekeurig de vraag bij ons boven: *loopt het debat zelve op deze manier nu veel sneller 't bereikt?*

Iemand die Dr. Kuyper in op encyclopaedisch en op dogmatisch gebied met ernst bestuderen wil, heeft reeds veel tijd nodig. Dat is geen week van een maand of twee. De polemiek op staatkundig terrein tegen de reusengeest geeft 't hier het voorbeeld. Prof. Lohman zag er geen andere kans voor dan door middel van een eigen dagblad, Welnu aldus ook op theologisch gebied.

Gij wilt de encyclopaedische en dogmatische beginselen van Dr. Kuyper bestuderen. Het zij zoo. Aan u het volle recht. Maar zoo willen wij Bedums kerkeraad toespoken, de uiteenzetting van de betwiste punten levert zij niet in enkele bladzijden druks. Gij wilt zelve toch niet, dat de kerken al te veel afgaan op hetzamen gij tot staving van uw aanspraak noodig kent, uit de boeken en andere geschriften van den door u aangeklaagden medebroeder, al te drukken? Zoo toch zou iemand, die ten slotte oordeelen moet, tot een hoogst onbillijk, wij eemijde einduitspraak geroept worden.

Met die en met dertig en ook met drie honderd regels schrift geeft zij de leeropvatting van Dr. Kuyper noch over de wetenschap noch over de rechtvaardigmaking, noch over den H. Doop, noch over de wedergeboorte terug. En met evenzo vele woorden wordt eveneens een oppassig, alleziens rechtvaardig oordeel over deze leeropvattingen geveld. Het is gemiddeld een arbeid, die veel moeite kost, om de woorden van Calvin of Comrie een heel andere duiding te geven dan die het verband meebrengt en billijk toelaat.

Maar deze wijze van doen mag immers onder Christen-menschen niet toegelaten? En nu zeggen wij gezinsd, dat dit de bedoeling van den bewaarden kerkeraad geweest is. Maar dit zeggen wij, dat de situaties, welke wij in de Herald lazen, op ons onwillekeurig dezen indruk maakten, dien zij niet konden gemaakt hebben, indien wij heel hetzamen verband van voren tot achter hadden kunnen lezen. Wij twijfelen dan ook geen oogenblik, komt het tot heusche bespreking der bewaaren, of de aangeklaagde broeder zal als eisch stellen: dat hij gehoeve of vorm over deze gevoelen door een kerkrechtelijke wetvergadering genomen worden mag.

Nu zeggen wij hiermee intusschen niet, dat al wat de bewaarde kerkeraad van Bedum tegen de formulering van Dr. K.'s gedachten in 't midden brengt en voortvoert het alleen de leer der waarheid betreft, reeds zoo juist en zoo duidelijk door den aangeklaagden broeder geformuleerd is, dat ook de meest eenvoudige lezer, die niet geestelijke kennis begaafd is, terstond verrijking des geestes gevoelt met den hem bekende en ook niet bekende schrijver. Men vergete niet in ons oordeel, dat de kerkeraad van Bedum, die in zijn familiërelaats niets meer weet van een Gereformeerd traditie en wien God de Heere intusschen toch waarlijk Gereformeerd maakte, eerst op lateren leeftijd verstaan.

Maar dit verstaan zelve, wordt bovendien nog lang niet zoo door de laatste categorie van bejandigde lieden ter kennis van anderen gebracht

als eerstgenoemde groep van belijders gewoon is. Men kan en over de Hollandische en over de Staats-spoorlijn tegenwoordig al even vlug van den Amsel naar de Rote stroomen. Maar daarom immers behoeven zij, die Rotterdam bereoken willen, niet allen over dezelfde lijn te gaan?

Men zij toch eens billijk in zijn oordeel! Het is denkbaar, dat gij tal van bezwaaren hebt tegen sommige uitdrukkingen in de boeken van Dr. K. Hebt gij die ook niet tegen Calvin? Leers eens even wat Calvin zegt van den Heere Jous gedurende diens lijden in Gethsemane in Calvins Commentaar op de Evangelien. Ik denk, niemand in Bedums kerkeraad heeft er nog ooit aan gedacht om de generale Synode te vragen, dat deze de kerken waarschuwen tegen een Calvin.

Waarom niet? Omdat men — en zeer terecht — Calvin geen oogenblik verdenkt tegen de waarheid in te willen gaan. Welnu, aldus moest de nu bijna dertigjarige arbeid onder amsad en hoorn van de zij van de vijanden van den Christus Gods, dien Dr. Kuyper reeds voor de herleving der Gereformeerde beginselen en terzake van ons leeren gewrocht heeft, reden genoeg zijn, om uiterst voorzichtig te wezen; en om, wanneer men ook meent ter wille van de conscientie te moeten klingen, dit altoos zoo te doen, dat derden nooit een eenzijdigen indruk kunnen krijgen.

Of nu ook wel deze laatste klip door den kerkeraad van Bedum geheel gemedend is, zouden wij niet gaarne bevestigend durven beantwoorden. Natuurlijk, hetzij nog eens en ten overvloede herhaald, onopzettelijk. Maar ook onopzettelijk kan een kerkeraad, gelijk ieder ander, dwalen. Er Bedums kerkeraad zijn protest aan het bedoelde adres verzonden had, ware het daarom wel gewenscht geweest, naar onze bescheiden meening, dat een nabegruide kerkeraad, al lag deze dan ook in een heel andere provincie, het stuk ter inzage en tot advies eens had mogen ontvangen. Wij weten echter niet of dit geschied is. Maar in ieder geval, dat het protest er nu is en dat het zoo is, wij behoeven het niet noodloos te herhalen, is voor zeer velen met ons een oorzaak van geestelijke smart. Moge de Heere echter het licht Zijns Heiligen Geestes aan alle kerkeraden en hoogerleeren, die tot oordeelen geschoon, opdat uit al onze gedeelde inzichten eene overtuiging bereids geboren worde, dat het al, bij allen, die de Gereformeerde waarheid belijden, allerniet gaat om de eere van des Heeren Naam.

ZESTIENDE JAARVERGADERING

VAN DE

Vereeniging voor Hooger Onderwijs

op Gereformeerden grondslag.

DE MEETING.

Thans rest ons nog verlag te geven van de Meeting, waarvoor wij verleden week plaats tekort kwamen.

Te twee uur in den namiddag was de zaal van Van der Wielen weer geheel met belangstellende hoorders gevuld. Thans zou de meeting plaats hebben, die onze jaarvergaderingen steeds verzegelt; zij zou alleen dan doorgaan, indien het bleek, dat er hoorders alleen voor de meeting waren opgekomen, die leden noch begunstigers waren.

Prof. Woltjer nam het voorzittersgestoelte weer in en deed de vraag: of er ook aanwezigen uitstluitend voor de meeting waren gekomen. Die vraag werd bevestigend beantwoord, en zoo kon dus de Vergadering van 's morgens niet onmiddellijk worden voortgezet, maar moest de meeting voortgaan hebben.

Mr. Th. Heemkerk ontving het woord.

Spreekte begon met de mededeeling, dat hij zeer kort zou zijn, daar het voor niemand een geheim behoefte te weeten, dat de jaarvergadering des morgens niet geheel was afgelopen en in den middag, na de meeting, zou moeten worden voortgezet. Vandaar dat hij zeer beknoptelijk de denkbare wilde aangeven, die hij anders gemeend had, meer uitvoerig te ontwikkelen.

Zijn onderwerp zal luiden: *De juridische faculteit aan de Vrije Universiteit* in verband met de dingen, die ons in de laatste maanden bezig gehouden hebben, een onderwerp van gewicht en van actualiteit.

Het is sprekers bedoeling de volgende stelling te ontwikkelen:

De juridische faculteit aan de Vrije Universiteit is eisch der Christelijke conscientie:

1. tot bevestiging der wetenschap, overeenkomstig de waarheid en tot eer van God; 2. als hulpmiddel voor Christelijken wandel; 3. als strekkende tot waarborg voor de verrijning en handhaving van het recht en tot heil des volks.

Het eerste deel dezer stelling toelichtende, wijst Sprekter er op, dat het zoeken naar wetenschap ons door Gods Woord wordt geboden. Zoo wordt gezegd dat een verstandig hart de wetenschap zal opzoeken; dat de vrees des Heeren het beginsel is der wetenschap; dat wij de wijsheid moeten zoeken als schatten, als zilver en goud, als iets zeer begeerlijks; dus, waarvoor men zich inspanning getroont. Op allerlei wijze wordt de voortreffelijkheid van wetenschap en wijsheid aangewezen, en haar te zoeken geboden. De beoefening der wetenschap is dus, als door Gods Woord geboden, eisch der conscientie; en we hebben nu slechts goed te zien, wat onder wetenschap te verstaan zij. En dan kan men, naar spr. meent, veilig zeggen: „Wetenschap is de kennis der dingen in hun onderling verband.“

Men kan dit door enkele voorbeelden gemakkelijk gevoelen.

Wanneer iemand door krankheid is aangetast, kan iedere leek die krankheid constateren; maar de arts, die man der wetenschap, moet haar